

DEBRECZEN.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASZATI HIRLAP.

A DEBRECZENI BALOLDALI PÁRT KÖZLÖNYE.

Megjelen hetenként ötször: hétfőn, kedden, szerdán, csütörtökön és szombaton.

Előfizetési árak:
 Helyben és postán külvé.
 Egy évre 10 ft — kr. 1/2, évre 2 ft 50 kr.
 Fél évre 5 — — — — — Egyes szám 10 —
 Előfizetési pénz minden közzelmony:
 Főpíacz, Vecsey-ház földszint a szerkesztőségbe bérmentve küldendő.
 Előfizetheti helyben.
 Telegr. K. Lajos könyvkereskedésében a szerkesztőségnél. — Egyébut a postahivatalok utján.

Hirdetési díj:
 Öt-hatásos petiszer 5 kr.
 Nagybbr terjedelmű, mint szintén több izbeli hirdetések, alku szerint a legolcsóbb árért.
 Bélyegdíj: minden beiktatásért kulcsa 30 kr.
 „Nyit-tér”-en megjelenő közlemény öt-hatásos sorra 15 kr.
 Név- vagy bérmentesül beiktaló kérésiratok nem vétettek tekintetbe. — Ugy szintén kértiratok sem adnak vissza.

Dolgozzunk!

II.

Áldozásittörtök, a közhit szent és szellemi megdicsőülés ünnepe alig jelent meg az anyagi világra, a pénz embereire nézve rémesebben, mint ez alkalommal.

A böles gondviselés rendelte ezt így, hogy az anyag romjain üljön diadalt — a szellem.

Tegnap ezikkünkben épen a kincsek könnyen megsemmisülését festők, s elmondók, hogy a világ minden gazdagsága összehalmozva sem tud adni a nemesen érző emberi kebelnek oly megnyugvást, mint a becstelenség munka, mely megelégedetté tesz, habár kunyhóban lakunk is.

A börtöveltség, mely most Bécsben dúl, nagyszerű tanítást ad a piaci lelkeknek. Ki még tegnap milliókkal bírt, az ma tönkre téve látja vagyonát, családját. S ki előbb még büszkélkedve nézte le a nyomorult koldust, az most önkényesen kíván megszabadulni attól az élettel, mely több boldogságot nyújt annak a becstelenség koldusnak, mint neki.

De ne rajzolgassuk tovább a fekete pontokat, hanem okuljunk azokból.

E bajt a pénzügyi embereire kétségtelenül az óriási szédülés hozta. Vajon hol keressük ennek nyitját? Ki áll elő, a ki magára vállalja a felelősséget? Ki mutat rá a baj forrására, hogy elégtételt adjon a tönkre jutott emberek selegének?

Nem késünk kimondani, hogy a pénzügyi és óriási zavarának oka egyedül a kormányban rejlik, mert ennek hatalmában lett volna meggátolni az szédülő vállalatok létrejvetelét, a melyek a bukásokat előidézték s a pénzügyi látogat kivették sarkából.

A lajthántuli kormány méltán vetekezhettek a mélyekkel — az elővigyázat-lanságban.

Nem volt elég, hogy az osztrák kormány tért nyitott a kellő alappal nem bíró vállalatok teremtésére, hanem hivatalnokai is részt vettek a veszedelmes kísérletekben.

Hiányzott a lelkiismeretes hivatalnok, a ki önzetlenül és a mellet kellő szakértelemmel átvizsgálja a vállalatok tervét, s döntse halomra még csirájában azokat, melyek időtelül jöttek a világra.

Közös volt a vizyázatlanóság a mi kormányunkkal is. Bécsből várván és vérvén az utasításokat, nem esoda, ha a bécsiek nyomdokait követé.

Nálunk szintén láthatók a szédüléseknél gyászos példák.

Már most, ha a kormány idejekorán utasítja ez embereket a becstelenség munkára, s ha korán gátat vet pénzösor lélek ridég vágyainak: akkor bizonyára nem történének azok az öngyilkosságok, melyek által most kezd tisztulni az emberi társadalom, s nem elégtének ki az értéktársakat fizetés-képtelenségük egyszerű kinyilvánításával.

azok, kik a magok körmei közé csipték halomra a mások véres verejtékkel keresett kincseit.

Tanulhatnak a kormányok. De okulhat az emberiség is.

Most már ismerjük a veszélyt, mely pénz nemléteben jövőre is fenyegethet bennünket. A magyar közvélemény hazánkra nézve már rég kimutatta a mentőeszközt: az önálló magyar jegybank felállításának szükségességét.

A képviselőház tegnap ülésén Simonyi Ernő meg is tévé ez iránt indítványát, s reméljük hogy a honatyák most már átlátják az eszme életrevalóságát, s megragadják az alkalmat az eszmének életre keltésé ügyében.

Mi pedig, kik távol állunk még a tőzsdévilág hullámzásaitól, vizsgáljuk meg utunkat a jövőre.

Üdv, vagy kárhozat várakozhatik reánk.

Kik ez utóbbival elég merészek szembe nézni, azok ám kövessék a bécsiek példáját.

A kik pedig lelkiismeretük nemes öntudatában, a becstelenség életmódban keresik üdvöket, azok hallgassanak a szív szavára is, s kövessék a tisztesség munka utait.

Mert meg van írva az újabb kor hitvallásában, hogy — a ki dolgozik: üdvözül, a ki tétlenül várja a szerencsét: elkárhozik.

Választhatok tehát a munka és tétlenség között!

Budavár bevételének évforduló napja ma van. A fővárosi polgárok kegyelettel szoktak e napról megemlékezni, de máról az ünnepeit a keresztjáró napok miatt péntekre halasztották.

A tőzsdégyről ma reggel semmi fontosabb új hírt nem érkezett. A jó bécsiek már némi diadalérzettel híresztelik, hogy számuk a bukások. Természetesen igazuk van, mert már — nincs kinek bakni. Rák nézve fontossággal bír az osztrák pénzügyminiszter azon jegyzéke, melyet a pénzügyi érdekekben Kerkápolyhoz intézett. De Petris reményt nyújt arra, hogy a magyar kereskedelem a megfelelő aranyú pénzeszközökben ugyanazon elvek szerint részesüljön, melyek szerint az osztrák pénzügyminiszter a jelen időpontban a nemzeti bank részéről rendkívüli segélyt nyújtatik. A pesti fiókbanknak már 4 millió rendelkezésre is bocsátották.

Tolnacsógy főispánján — hír szerint — Vizsolyi Gusztáv nevezetik ki.

A hivatalos lap tegnap száma több tanfelügyelői kinevezést hoz; ezek közt van Dömötör János pesti tanár kinevezése a tolna-baranyai kerületbe; ennek helyére választott meg Bihari Péter tanárul.

Rosz szag van Dániában. Sennyei Pál b. a magyar általános hitelbank elnökségéről lemondott.

A külfeleldről. A francia jobboldal és jobbközép 160 tagja interpellációt nyújtott be az utóbbi miniszteri változás miatt s azt követelték, hogy határozottan conservatív politikát kövessen a kormány. Dufaure törvényjavaslatot terjeszt be a második kamara alakításáról. Peyrot tiltakozik a betervezés ellen, mivel a nemzetgyűlés nem alkotmányozó, indítványozza, hogy a nemzetgyűlés 2 hét múlva osszjon szét; ez indítványának sürögés volt elvetettet. Rómában a vallásügyi testületekről szóló törvény folytatásos tárgyalása Mancini indítványozta, hogy a jesuiták utasításnak kihasznos gyogyoszer a pápa betegsége ellen.

Észrevételek a debreczeni muzeum-egylet ügyében.

II.

Alakítsunk Debreczenben természet tudományi társulást, melynek helyesnek adhatjuk a muzeum-egylet nevet is. De ezen társulat nem csak eme szót kell adnia: állás, növény-, ásványgyűtemény! Mert ilyen száraz jelszótól, — ha egyet dörölyt valahol, s elszakad a párt — még csak nem is csudálkozhatik senki. Hanem ha első helyen célja lesz az egyletnek, a természetismeret megkedvelése, népszerűvé tétele; s e célra okvetlenül és lankadatlenül ugynevezett természetismereti osztályt rendez: akkor ez egylet a tudományos műveltség, előhaladás korszerű eszméinek érdekében szép missiót vállal magára. Tolmácsa lesz ama bübajos nyelvvezetnek, melyen a természet nagy könyve van megírva, s melyből a mai időben már oly sokan szeretnének olvasni, mert a betűzetést, melyet magokra hagyatva próbálgatnak, csak kiváncsisággal kelti fel, de élvezetet nem ad.

Jól sikerült előadások után mindenki fel fog gondolni a muzeum-egylet tagok oldaláról a szikladarabok érdekében czipelőző börtöktől, kalapcsovtól, s ezekből a mumiai szarítandó növények hatáspapíros könyvét, s egy egy nimbusos alakká válik a közönség szemében mindenki, aki egyszer tapintatos előadással érdekelteket felkeltette, figyelmét leköti.

Ha ily irány adandó életet a muzeum-egyletnek, akkor az élni fog. Nem bankó lesz alapja, hanem egy eszme, mely — lehetnek körülmények, hogy nem nagyon világít, — de ki még sem alszik.

Nem fog ekkor az egyleti közgyűlésekre azon kérdés nyújtó vetni, „mennyi pénz kellhet a kiüzött cédra”, hanem uralkodni fog azokon ama nemes lelkesület, mely a Rác György május 4-iki közgyűlésén mondott beszédét áthatotta, s a mely szerint „elesni emberi dolog, felállni dicsőség”.

Emellett azonban törekedjék ez egylet egy városi muzeum felállításán és évek alatt a gyűjtemény legje is testvéreland, a kis alapítók, mely már is gyűl, — naggyá nő, s megérhetik az alapítók is azon időt, melyben a közönség már azért megy a muzeumba, hogy ott „gyönyörködve okuljon és tanuljon.”

Csalódik, aki azt gondolja, hogy ha a muzeum-egylet első helyen a természetismeret megkedvelését tűzi ki célul, kevés tárgyak leendő az egyletnek, amennyiben talán csak azok lépnek be, a kik képzettségét éreznék magokban előadások tartására. Szürke teoria, a melyet a tapasztalás más ténnyel Debreczenben már megcáfolt. Van itt szingyelet és zeneegylet is. Ez egyletnek is nemesak szakemberekből, hanem — talán főleg az alapszeme barátjaiból, kedvelőiből állanak. De azért nyilvánosan csak az muzsikál, a ki tud.

Csalódik az is, a ki azt véli, hogy május 4-én kevés résztvevő gyűlt össze, 40 tag személyében. Az országos tudós akadémiának ha jól tudom — 60 rendes tagja van. Városunkban a muzeum-egylet ügye nem hogy eljövne volna, hanem — hála istennek — az életbe lépésig jutatva. Az ideiglenes

választmány már dolgozik. Most gondolkoznak az eszme, sálói a felett, hogy minő irányt adjanak gyermeköknek. Mi, kik érdeklődünk a fontos dolog iránt, lépünk a sajtó terére, s oszmecserét indítván, könnyítjük meg azok terhet, kikre a kezdet nehéz munkája bízott. A kis dolgozat meghagyván kis dolgoknak, először a főkérdéseket, nevezetesen az alapszemet tisztázzuk ki, s hozzuk rendbe. Rend a lelke mindennek.

Asztán pedig ügyeljünk arra, hogy a végleges megalakuláskor a választmányt olyanokból alakítsuk, kik vagy művelői a természet tudományoknak, vagy többektől ismert ugynevezett természetbarátok. Bámulva láttam a mult választáskor, hogy Herglotz Antal urat — kiől sokszor olvastuk a helyi lapokban, hogy régi pénzeket adományozott a főiskolának, kiknek tehát régi pénzekből gyűjteményének, régészeti szenvedélyének kell lenni, — nem legelő helyen választották be a választmányba. Szánta y Aladár ur pedig — ki egy vagy másfél év előtt geológiai alapon írt brochure-t adott ki — kimsaradt.

Jelöljön tehát a következő közgyűlés az egylet állandó elnökeül a választmányi tagjaival olyanokat ki, kiknek a muzeum-egylet ügyében fáradni kedvök, idejük és jövedelmük van.*

Dr. Zelizy Dániel.

A kolera hazánkban.

Az országban uralgó kolerajárvány iránt május 1-től 15-ig terjedő időszakban beérkezett hivatalos jelentések alapján szerkesztett összeállítás szerint a járvány állása a következő: A 25 törvényhatósághoz tartozó 142 községben ápolás alatt maradt 497 kolerabeteghez 102 községben újabban 1060 járult, az 1067 összes beteglétszámból meggyógyult 741, meghalt 546, további ápolás alatt pedig 107 községben 270 egyén maradt. A járvány egész tartama alatt 63 törvényhatósághoz tartozó 1113 községben 2,154,332 szesz lakosság között: megh. 30,305, meggy. 17,670, megh. 12,365, további ápolás alatt maradt 270 egyén. A fent kitétt 1113 község közül ez időleg kolerabeteg 1006 helységben nincs, hatóságilag pedig végképen megszűntnek nyilvánítottak a járvány 98 törvényhatóság területén 418 községben: ellenben újabban kiütött 7 törvényhatóság területén.

Megemlítjük itt, hogy Nagyváradon is fordult már elő koleraeset. Az óvintézkedések természetesen megérették.

A bécsi közkiállításról.

A közkiállításnak tegnapelőtt nem kevesebb, mint 50,521 látogatója volt, kik közt a flandermi gróf s neje is voltak. Legutóbb a művészeti csarnokokat keresték fel, melyben a munkálatok már csaknem befejeztettek.

Tegnap is érdekes vendége volt a kiállításnak: Mária Valéria főhercegnő s Wassa herceg, kik soká időztek ott, — megemléskv s gyönyörködve a keleti kiállításnyokban.

Tegnapelőtt érdekes kiállítási tárgy érkezett Amerikából, s ez nem egyéb mint egy erős tessék yankee, ki szakálát fogja pénzer mutogatni a kiállításon. A szakál nem kevesebb, mint 10 láb s 3 hüvelyk hosszú.

A drágakövek királya „a déli csillag” néven ismert gyémánt is megérkezett a Capokról s ki van már állítva. Nincs ember, ki e darab követ, mely milliónyi értéket képvisel, meg ne nézné. Egy angol delnő a high-

*Middőn ez érdekes és minden tekintetben figyelemre méltó cikkeket nyilvánosság elé bocsátjuk, egyuttal jelezük, hogy e tárgyban is tért engedünk lapunkban az eszmecserének, hogy az úgy nyilvánosan is szelöltesseik szerk.

lifoestályból vette meg s a kiállítás végéig az övé lesz.

A kiállításra rándulok figyelemet a közkiállítási pénztár ama határozatára, hogy ott semmiféle pénzállásnak helyt nem enged. E végbő néhány pénzállástól íródtál állított föl a bemenetek mellett. Ha valaki több személy számára akarva venni jegyeket, úgy megkérjük, hogy azok a bevétel egyezre lépjenek a tételre. — Rézpénzt időkiméleésből nem fogadnak el.

A Szláv-kabinetről.

Annak bizonyításául, hogy nemcsak itt benn az országban, hanem a külföldön is minsteriumunk kormányképtelenségéről van meggyőződve, rövid kivonatban adjuk itt az „Augsb. Allg. Ztg.” május 16. számának vezércikkét, mely a „Szláv-kabinetről” szól. Érdekesnek tartjuk e cikkeket jelezni annyival is inkább, mert tudjuk, hogy a külföldi lapokba kormányunk köréből származnak az ország politikai viszonyairól szóló cikkeik.

A Szláv kabinetnek az lett volna feladata — írja nevezett lap, — hogy a b. Sennyei által az országgyűlés hangos tetszésnyilvánítása közt hangúlyozott politikai vezérműveket fogantatás. Az ország várt, remélt, sőt a magyar ellenzék is bárány szelid dőlet, oly erős volt a remény, hogy az 1873-ik év politikailag áldástósz lesz az országra nézve.

Hetek, havak multak el. A minsterium hallgatott.

A sajtó hangos panaszaikkal lépett föl, interpellációt, feliratok érkeztek tömegesen a kabinethez. A minsterium hallgatott.

Az ellenzék fölemelte hangját. Hasztalan!

„E a kormánypart is elveszté végre túrelmet. A Deákklubban izgatott jelenetek, — a deákpart lapok kölcsönös támadások színhelyévé lettek, fusiót kísértettek meg létrehozni, sőt direkt fenyegetésekkel álltak elő. Mind hiába! A minsterium hallgat tovább s Szláv ur meg Kerkápoly Hegel-féle okoskodással odazák el maguktól a hozzájuk inuizet kérdéseket; ami azt eredményezte, hogy az egész ország elégtelen, és elkeseredett.

De lehet e ez másként? Szláv nyics arra hivatva, hogy egy nagy pártot vezessen; őt saját párja viszi kénye-kedve szerint s passiv magatartása oly nagy, hogy nem is tartja érdemesnek magát az elneve emélt vádák súlyát kiütésznai. Hogy egy ily jellem nem rajong utasítások után — magától értődik. Az ő ellenzete minden „beavatkozás” iránt annyira meg, hogy minsteriarsának ügyeibe sose tekint bele, — s az ilyesminel nem törődik. Ha Lónyay minden lében kalán volt, — mi őt különösen gyűlölté tette társai előtt, — úgy Szláv ennek tökéletes ellentéte. Ennek az lett a következménye, hogy minden tételre külön kormányt képez, miből ismét a lehető legnagyobb elégtelenségek származtak.

S így a Szláv kabinet nem egyéb, mint egy lehetetlen statu quo politikának minsteriuma, mely örömtelen tengessel éli le magát.

UDJONCS AGOK.

A városi tanácsos — mint halljuk — a helybeli tanítóknál többen adtak be kérvényt a végtek, hogy segélyt nyerjenek a közkiállítás megátogatására. Igen szép itt a cél, de mi nem akarunk a tanács határozatainak iránt szdni. Azokban nem mulaszthatjuk el felemlíteni, hogy városunknak mintegy erkölcsi kötelessége alkalmat nyujtani habár csak egy tanítóknak is, hogy a kiállítás megnezzze. Ha a kis Srácz 300. Pet 30 tanítót küld fel, akkor Debreczen városa bizonyosan küldhet egyet legalább is. Az igaz, hogy

nagyon. Ne beszéljen tehát örökös halálról; különben szinte pirulok ön előtt. Ha kezét nyujtja és köszönetet mond, akkor leróta tarozását, s tisztában vagyunk.

Legyen úgy, mondá Frigga; de őa még el sem fogadta a nyujtolt kezét.

Nem, mivel ön hálatartozásról beszélt. Most azonban megköszönöm a kisasszonynak, ha azon kezét idenyujtja.

— Ön megfoghatatlan ember, — mondá Frigga nevetve, s oda nyujtá kezét, miközben felléalt.

Valentin megszoritá azt, meghajolt s gondola: — Megfoghatatlan, — legalább nem előtéd, te jól értesz engem.

Estve Harthon grófné és leánya a parlon levő pavilonban ültek, s bizalmasan csevegtek.

A grófné elmondá, a mit Lilla szerelméről tudott.

Frigga a tudósítást közeleves nyugalommal, hogy ne mondjuk, közönyösen hallgatta. midőn a grófné leányának véleményét hallani óhajtotta a felől, mint viselék magukat, az megegyezett az Auróra véleményével.

Miután e tárgyról darabig beszélgettek, nyugalomra tértek.

A grófné a biztonság oly érzetével tette ezt, a milyet még nem érzett, mióta Valentin Ljungbróban volt.

(Folyt. követhetnek.)

TÁRCZA.

SZÜLETÉS ÉS MŰVELTSÉG.

Regény négy kötetben.

Irta Schwartz Mária Zsófia.

Második rész.

(Folytatás.)

Frigga rá nézett. Arcának minden vonása azt mutatta, hogy a további hálálkodástól szabadulni óhajt.

Oly büszke, gondola Frigga, hogy még az általa teljesített szolgálataktól sem akar köszönetet elfogadni. E szerint tehát csak saját kielégüléssel tesz valamit.

Kis szünet állott be. Valentin a szavakkal törte azt meg.

Kisasszony, nem akarna egy tekintet vetni az ablakon keresztül, hogy lássam, mily pompásan felkészítette az eső a kert virágait?

Frigga megfordítá fejét, kinézett az ablakon, s így szólt: — Az adóságokról jut eszembe, én még nem fizettem ki egyet. — Ha ön elfeledte, én nem.

— Én nem feleltem el a kisasszony ellenében követelésemet, de midőn fogadtunk, azt ígérté, miszerint a nyereményt én határozatom meg. Én tehát azt óhajtom, hogy a mit követelhetek, az maradjon máskorra.

— De ön fél ha adóai vannak.

— Igen oly értelemben mint a kisasszony előbbi állítása szerint lenne.

— Tehát a hála tartozások azok, melyeket megvet.

— Igen. — Mi okból?

Frigga látta, hogy Valentinnek e tárgy nem tetszik, de szilárdul elhatározta, hogy kényszerítendi őt azt megmagyarázni, a mi neki nem tetszik.

Fájt Friggának, miszerint oly rőktőlösen felbeszakította azt, mit ő tiszta hálából mondott.

Azon egyszerű okból, mert hamis pénzhez hasonlitanak, mondá Valentin.

Az asztal meg volt terítve. A gróf és grófnő megjelentek a teremben. Bementek az ebédlőbe.

Ebéd alatt a gróf és Valentin beszélgetése a nap politikai újdonságai körül forgott. A gróf kimondta felettök véleményét, Valentin arra szorított, hogy elbeszélje a mit a posta Franciaországból hozott, és az orvos segített a grófnak, amennyiben mindig azon a véleményen volt.

Végül megjegyzé a gróf: — Valóban szememre kell vetnem, miszerint oly nagy előléttel vagyok a francia nép iránt, s e miatt kissé talán szigorú is vagyok az illetében.

Udváriassan Auróra felé fordulva folytató: — Bocsnatot kérek Dorbineau kisasszony, hogy ily nyilván kimondom földjei iránti ellenszenvemet, de azon tisztelet, melyet leányom tanítója iránt táplálok, azt mutatja, miszerint egyezik irányában engem előléttel nem határoz.

— Barátom, még kell egy kivétel tenned, szóló köze a grófnő.

— Kit?

— Ernfrid neje is francia.

— Ugy, az igaz — kiáltá a gróf, — öszintén megvallva oly meggyőzőnek tűnt fel előttem, hogy nem is gondoltam arra, mely országból jött. De miután szóba jött, kíváncsi vagyok, mikor jönnek ide.

— Két nap alatt várhatjuk, felelt a grófnő, ma levelet kaptam Ernfridől.

Valentina nézett, hogy lássa, vajlon e hír lesz e hatással reá, de nem, arcában legkisebb mozdulatot sem lehetett észrevenni.

Ebéd után Friggát és Valentint asszal találjuk elfoglalva, hogy Aurórának egy rakás gyönyörű rendezésében segítenek.

A gróf szobájába távozott pihenni, és a grófné az orvossal beszélgetett, míg a kávéra várta.

Midőn Auróra gyönyörű rendezve lettek, közötte és a grófné közt tanács folyt egy himzés fölött, melyhez az orvos egy kitűnő rajzoló mintát adott.

Ezalatt Frigga és Valentin az ablaknál ültek. — Ön azt mondá, hogy a hálatartozások hamis pénzhez hasonlitanak — jegyezte meg Frigga, ki feltette magában, miszerint e tárgyat újra előveszi, hogy Valentin kissé kihozza; — mit ért ön ez alatt? — Olyanoknak néznek ki, a milyenek nincsenek. — Azt hiszi tehát, hogy a hála csak türes szó? — A legmulandóbbnak tartom minden

bank pevi főkjának Már Peaten is fordult érse miatt. A győri imondá fizetéskeptelen-bank főtükára lemond-

kiadó tulajdonos: KAROLY.

kiadó: KAROLY.

ter.

sítés.

ves fiu, mint felvétetik

Károly kedésében.

kiadó lak.

sz. alatti cseréppel fe-

mentesi Istvánnal.

színháza

kisértekek meg-

ésével

hagymatérén.)

en, május 20-kán,

ezt nagy előadás

zatból.

341

pokból

Női ruhák és felöltők

miniben a legújabb párti és beilini

minik után gyorsan és határozottan

ben

mék

lapok,

vásárlá-

ztek s

aktá-

szives

időtartam

o-ra.

zgatóság.

